

Bilag 2

Habitatområde Gribskov, Arter (udpegningsgrundlag).

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)

Udbredelse i Danmark: Den store vandsalamander er almindelig i det østlige Danmark, men er sjælden i vest. I Danmark findes den store Vandsalamander hovedsagelig i den østlige del af landet. På Rømø, Fanø og Læsø samt i store dele af Nord- og Vestjylland mangler den helt.

I Skandinavien har den en mere begrænset udbredelse. Den er kun almindelig i Sydsverige, mens den i resten af Skandinavien er meget sjælden eller mangler helt.

Biologi/Foragering: Den store Vandsalamander vågner af dvalen i løbet af marts. Snart begynder den at vandre mod vandhuller og små søer for at yngle. I april og maj begynder ynglesæsonen. Det tager hunnerne 3-4 måneder at lægge deres æg, og salamandrene forlader endeligt vandhullet i en periode fra af juli til september. Resten af året tilbringes på land, hvor salamandrene lever skjult under sten og væltede træstammer. Larverne, salamandrenes ”haletudser”, af den store Vandsalamander er små rovdyr, som lever af bittesmå krebsdyr og orme. Som voksne æder salamandrene stort set alt, som bevæger sig i vandet, og som de kan proppe ind i munden. Det vil typisk være dafnier, orme og forskellige vandinsekter.

Trusler: Stor vandsalamander er gået noget tilbage i antal. Det skyldes sandsynligvis at vandhullerne forurenes gennem for mange næringsstoffer og derfor gror til, samt at der udsættes fisk og ænder i vandhuller.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) Artens levevilkår vil som følge af etableringen af vandhuller og andre våde naturtyper blive begunstiget. Udgåede og væltede træer vil danne grundlaget for at overvintringsmulighederne bliver optimeret. Det er dog essentielt at der ikke tilføres større mængder næringssalte til vandmiljøerne. Vandhullet skal gerne være solbeskinnet, således Stor vandsalamander kan blive opvarmet.

Hvad kan hjælpe arten?

Udyrkede bræmmer omkring vandhullerne kan være med til at sikre, at vandet ikke blive næringsbelastet. Ved næringsstofftilførsel øges algeopblomstringen og ved nedbrydningen af de døde alger, kan iltindholdet i vandet falde markant, hvilket gør ynglestedet ugunstigt for Stor vandsalamander. Da Stor vandsalamander hører til de vekselvarme dyr, er arten afhængig af omgivelsernes temperatur eller af solskin for at kunne være aktiv. Kreaturafræsning eller hugst omkring vandhullet vil sikre, at tilgroningen af de skyggende buske og træer holdes nede, og at der således også skabes gode vækstbetingelser for

vandplanterne. Bevarelsen af dødt ved på skovbunden vil sikre, at der findes mange egnede overvintringssteder for Stor vandsalamander.

Bæklampret (*Lampetra planeri*)

Udbredelse i Danmark: Tidligere var bæklampret almindelig i hele landet med undtagelse af Lolland-Falster. På nuværende tidspunkt er den almindelig i de 10 vestligste af landets 14 forhenværende amter, og ingen data tyder på en negativ udvikling. Arten findes i nord- og sydenden af Esrum Sø i hhv. Fønstrup Bæk og Esrum Å.

Biologi/Fouragering: I modsætning til hav- og flodlampret lever bæklampret hele sit liv i vandløbene. Som voksent individ tager dyret dog ikke næring til sig. Om foråret søger bæklampretten op i de øvre dele af vandløbet, hvor den gyder på steder med hastigt strømmende vand. Det er vigtigt, at bunden, hvor gydningen finder sted, består af sand mellem større sten. Når æggene er klækket, svømmer larverne med strømmen ned ad vandløbet, indtil de når et område, hvor bunden er sandet eller består af finkornet mudder med højt indhold af organisk materiale. Larverne graver sig ned i bunden, og lever af kiselalger og andet materiale, der filtreres fra vandet. Bæklampret er afhængig af en god biologisk vandløbskvalitet.

Trusler: Kunstige spærringer i vandløbet. Udretning af vandløbet herunder ødelæggelse af det fysiske miljø i vandløbet. Forurening af vandmiljøet.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (neutral-positiv) Såfremt arten ikke forekommer i mindre grøftesystemer inde i rødgranbevoksninger som ikke umiddelbart har forbindelse til hverken Fønstrup Bæk eller Esrum Å, må det antages i henhold til en konsekvensvurdering, at arten ikke vil blive direkte berørt som følge af lukningen af de 12 km grøfter. Arten har høje krav til de fysiske og økologiske forhold herunder god vandkvalitet. En positiv konsekvens vil som resultat af grøftelukningerne antageligvis være, en bedre naturlig rensning af overfladevandet inden det når recipienterne. De nuværende grøfter leder i dag overfladevand hurtigt og direkte videre ud i de større vandsystemer herunder de naturlige vandløb. Det medfører en ringe rensning af vandet. Grøftelukningen i rødgranbevoksningerne vil i en vis udstrækning have den positive indflydelse på vandkvaliteten i de naturlige vandløb. Vandets nedsivning i sedimenterne medfører en rensning af vandet, som medfører en positive effekt, da vandet som føres ud i de naturlige vandløb har opnået en langt bedre kvalitet end hidtil. Bedre vandkvalitet vil begunstige Bæklamprets livsbetingelser. Det må ydermere antages, at der ikke findes Bæklampret i grøfter med placering i monokulturer af rødgran, da vandet må anses for at have en for lav pH som følge af forsuring fra rødgranerne.

Hvad kan hjælpe arten?

Med henblik på at sikre en naturlig bestand af Bæklampret, skal arten kunne vandre frit i vandsystemet mellem gydeområderne og opvækstområderne. Er der spærringer på vandløbene vil det derfor hjælpe arten at disse fjernes.

Sikring af en naturlig bestand af bæklampret vil endvidere indebære, at der er rent vand i vandløbene, og en god fysisk variation med lavvandede grusområder, hvor strømmen er frisk, og mere roligtflydende dybe partier.

Sumpvindelsnegl (*Vertigo moulinsiana*)

Udbredelse i Danmark: Sumpvindelsnegl findes især i den østligste del af Danmark, dog med undtagelse af Bornholm. Arten er bl.a. kendt med talrige fund i Mølleåsystemet. Arten er også konstateret i Midtjylland.

Biologi/Fouragering: Sumpvindelsnegl er en landsnegl, der lever på våde lokaliteter med bevoksninger af forskellige stararter såsom stiv star eller kærstar, høj sødgræs, pindsvineknop og dunhammer, og hvor vandet står lige omkring jordoverfladens niveau. Arten lever på selve stænglerne af den nævnte sumpvegetation. Ofte findes disse bevoksninger som bunddække i ellesumpe. En særlig fugtighedsgrad er nødvendig for opretholdelsen af den rette mikroflora, som sneglene afgræsser på plantestænglerne og bladene. Dette specielle krav til levestedet synes at være en af årsagerne til, at arten ikke er almindeligt forekommende. Derudover er det vigtigt, at der er en vis mængde sollys der rammer plantesamfundene, hvor Sumpvindelsnegl lever.

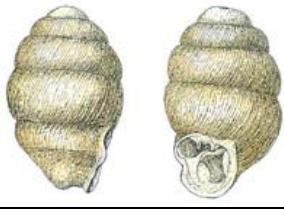
Trusler: Sænkning af vandstanden ved f.eks. dræning vil kunne gøre et levested uegnet for Sumpvindelsnegl. Eutrofiering af vådområderne, som resulterer i at starbæltet skrumper ind og bliver udkonkurreret af pilekrat og rørskov.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) I relation til en konsekvensvurdering må det anses som absolut gavnligt for arten at der opstår flere våde arealer. Det er dog afgørende at en vis mængde sollys når plantesamfundene således disse udvikles. Berigelse af næringsstoffer bør begrænses, i Gribskov samt St. Dyrehave bruges ingen kunstige sprøjte- eller gødningsmidler (det er generelt i alle Statsskove).

Hvad kan hjælpe arten?

Ved at nedskære vedplanter og beskære tagrør på de mest tilgroede steder, skabes de lysåbne forhold, som sneglen trives under. Det vil hjælpe arten at man begrænser tilførslen af næringsstoffer til levestederne, da det vil kunne påvirke strukturen i plantesamfundene, og derved gøre stedet uegnet for Sumpvindelsnegl.

Skæv vindelsnegl (*Vertigo angustior*)

Udbredelse i Danmark: I Danmark kendes arten fra øerne, inkl. Bornholm, og fra Østjylland mod nord til Himmerland.

Biologi/Fouragering: I modsætning til Kildevælds-vindelsnegl og Sumpvindelsnegl forekommer Skæv vindelsnegl både på fugtige og tørre lokaliteter. For de fugtige levesteders vedkommende er der ofte tale om fugtige enge og krat eller frodige rigkærenge med højt voksende star-arter. Hvad angår tørre lokaliteter, findes sneglen ofte nær havet, på græsbevoksede åbne arealer, men den kan også forekomme i det åbne landbrugsland i markhegn, samt i blandet løvskov og på overdrevsbiotoper. (Holmen, Mogens; Lidt om vindelsnegle; Gadevang 2006).

Trusler: Tilførsel af næringsstoffer til levestederne som vil kunne påvirke strukturen i plantesamfundene, således vegetationen bliver høj og mørk og uegnet som levested. Arealer som tilføres sprøjtning med midler som insektgifte.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) Da arten bl.a. er tilknyttet fugtige enge samt fugtighedspræget naturtyper generelt, vil genskabelsen af flere våde arealer begunstige artens levevilkår. Det er dog essentielt at der ikke sker en pludselig oversvømmelse af de tørre arealer, hvor arten allerede trives, da vegetationen skal kunne ”nå at følge med”.

Hvad kan hjælpe arten? Skæv vindelsnegl er som mange andre små snegle sårbar over for græsning, og det vil derfor hjælpe arten, at antallet af græssende dyr holdes lavt i områder, hvor sneglen forekommer. Nedsikring af vedplanter og beskæring af tagrør på de mest tilgroede steder vil sikre de lysåbne forhold, som sneglen trives under.

Stor kærguldsmed (*Leucorrhinia pectoralis*)

Udbredelse i Danmark: Stor kærguldsmed har altid været sjælden i Danmark, men er også gået tilbage i løbet af de sidste hundrede år. Efter tilbagegang i 1900-tallet findes nu kun ved nogle få søer eller vandhuller på Sjælland og Falster, og det er uvist, om arten stadig forekommer i Midtjylland.

Biologi/Foragering: Stor kærguldsmed yngler i stillestående, næringsfattige eller svagt næringsrige søer og vandhuller i skov eller tæt på krat og buskads. Den trives også ved brunvandede skovsøer og ved gamle delvis tilgroede tørvegrave med surt vand. Den foretrækker solbeskinnede vande med mange forskellige vandplanter og undervandsmøser. De voksne dyr opholder sig det meste af tiden et bestemt sted i vegetationen, hvorfra de angriber bytte, der flyver forbi. Byttet består som regel af mindre insekter.

Trusler: Stor kærguldsmeds levesteder trues af: tilførsel af næringsstoffer, trævækst, der skygger omkring vandhullerne, opfyldning, afvanding, forurening.

Effekter ved genskabelse af "naturlig hydrologi": (positiv) Stor kærguldsmed er på stærk tilbagegang i DK. Genskabelsen af flere småsøer, vandhuller og moser må anses for værende et af de tiltag, der kan vende artens ugunstige bevaringsstatus til at gå i en mere positiv retning. Det vurderes at de aktuelle 12 km grøftelukninger vil bidrage til at begunstige artens levevilkår. Tilgroning som følge af eutrofiering, gødsning samt sprøjtemidler er inde i skoven et langt mindre problem end i det åbne land. I relation til en konsekvensvurdering antages det således at Gribskov efter projektets gennemførelse i langt højere grad vil være et egnet levested for Stor kærguldsmed. Som et led i den efterfølgende pleje af de grøftelukkede arealer ville det være gunstigt at holde de arealer, hvor arten observeres, fri for opvækst i vådområdets randzone.

Hvad kan hjælpe arten?

Etablering af nye små vandhuller i moser og fattigkær nær ved de nuværende ynglesteder vil også kunne hjælpe arten. Det vil derfor hjælpe arten, hvis områderne omkring levestederne ikke gødes.

Grøn buxbaumia (*Buxbaumia viridis*)

Udbredelse i Danmark: Grøn buxbaumia er kendt fra 14 lokaliteter i Danmark, men siden 1980 er arten kun fundet på to lokaliteter, nemlig i Gribskov i Nordsjælland og Torup Plantage i Nordvestjylland. I Gribskov blev Grøn buxbaumia sidst fundet i 1991 og i Torup Plantage er det sidst kendte fund fra 1997. Det er dog sandsynligt, at arten stadig findes i Gribskov, eftersom arten formerer sig ved vindsporespredning, og fordi der stedvis findes egnet substrat.

Biologi/Foragering: Grøn buxbaumia vokser på nedbrudte barkløse stammer af både løvtræ og nåletræ, men kan også findes på jord og formluede nåle. Arten kan dels vokse på fugtige, åbne overflader af liggende træstammer, desuden kan den bl.a. findes på skrænter langs skovveje (*Rapport 2005: Holmen Mogens; Jensen Karin og Jepsen Morten NOVANA – overvågning i Frederiksborg Amt; Arter 2004*). Det er vigtigt, at store skovbundsmøser ikke er etablerede på voksestedet, da disse kan udkonkurrere Grøn buxbaumia. Da det egnede substrat er relativt hurtigt nedbrudt, er det nødvendigt, at der er kontinuerlig forekomst af nedbrudt ved på voksestederne.

Trusler: Rydning af dødt ved fra skoven, sprøjtemidler, gødsning samt konkurrence fra øvrige skovbundsmosser.

Effekter ved genskabelse af "naturlig hydrologi": (neutral-positiv) En af effekterne ved genskabelse af naturlig hydrologi i skovene, herunder Gribskov er at den naturlige dynamik får et større råderum. Væltede træer af både løv og nål vil blive mere udbredt især i vådområdernes randzoner. Flere våde skovarealer vil bidrage til et fugtigere mikroskovklima, noget som arten bl.a. trives godt med. Hvis Grøn buxbaumia allerede har etableret sig i selve stormfaldshullerne (hvor grøfterne ønskes lukket), bør grøftelukningen indstilles på den pågældende lokalitet. Det er dog ikke videre sandsynligt at arten har etableret sig her, da alt ved (træstammer) er fjernet fra stormfaldshullerne.

Hvad kan hjælpe arten?

Bevarelsen af dødt ved på voksestederne vil medvirke til at sikre, at der findes egnet substrat for Grøn buxbaumia. Man kan også hjælpe arten ved at undlade at tilføre gødning og ved at undlade at sprøjte, da det har negativ effekt på arten.

Litteratur anvendt til beskrivelse af habitatområde, arter som udpegningsgrundlag:

1. Kriterier for gunstig bevaringsstatus, faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave

2. <http://www.skovognatur.dk/>

3. <http://danske-dyr.dk/index.php>

4. Genetablering af naturlig hydrologi i Gribskov, bachelorprojekt 2006, Center for Skov & Landskab, af Mikkel Bornø Clausen, Claus Clemmensen, Peter Johansen.

Fuglebeskyttelsesområde Gribskov, Arter (udpegningsgrundlag).

Hvepsevåge (*Pernis apivorus*)

Udbredelse i Danmark: Hvepsevåge forekommer især i den østlige del af landet, på Øerne og i Østjylland. Det anslås, at bestanden er stabil med ca. 650 par. Hvepsevåge er en trækfugl, der overvintrer i Central- og Vestafrika.

Biologi/Fouragering: I Danmark yngler arten fortrinsvist i ældre løvskov og forekommer derfor primært på Øerne og i det østlige Jylland. Hvepsevågen fouragerer dog i mere lysåbne landskaber så som enge og moser,

og er således afhængig af, at sådanne findes i nærheden af ynglestedet. Hvepsevågen er en almindelig trækfugl i Danmark, da den yngler almindeligt i Sverige og Finland. Hvepsevågen lever – ikke overraskende – mest af hvepse. Det er dog mest hvepselarver den æder. Fuglene tager også andre insekter, padde og fugleunger indgår i fødegrundlaget. Fødesøgningen foregår omkring vådområder i skoven eller i enge og moser i umiddelbar nærhed af skoven.

Trusler: Arealet af gamle løvskove hugges, og at vådområder i skovene afvandes. At større arealer med enge og moser, hvor fuglene kan søge føde afvandes.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) Artens fødegrundlag samt fourageringsmuligheder vil blive forbedret som følge af genskabelsen af naturlig hydrologi. Populationerne af forskellige insekter samt arter af padde vil blive stimuleret, da disses livscyklus er afhængig af tilstedeværelsen af vand.

Der er mange arealer med ældre løvskov i Gribskov, denne faktor vil i kombination med flere fourageringsarealer (vådområder, moser og enge) danne et godt og stabilt grundlag for artens levevilkår i Gribskov.

Hvad kan hjælpe arten?

Af hensyn til hvepsevågens ynglesucces vil det hjælpe arten, at man undlader at færdes indenfor en afstand af 200meter fra reden fra midten af maj til midten af juli.

Rødrygget tornskade (*Lanius collurio*)

Udbredelse i Danmark: Ved en optælling i 1990erne viste det sig, at arten er blevet mere udbredt i Vestdanmark, og er gået tilbage i Øst. Den samlede bestand synes dog ikke at være gået ned, og det vurderes, at der findes 1500-3000 ynglepar. Rødrygget tornskade overvintrer i Sydafrika og kommer til Danmark i maj. Fuglene forlader landet igen i august-september.

Biologi/Fouragering: Rødrygget tornskades foretrukne ynglesteder er åbne områder med buskadser af f.eks. tjørn, slåen og ene, krat, levende hegn og enkeltstående træer. Den er således at finde på overdrev, græsningsege og i ryddede arealer i skove samt i skovbryn. Fuglene lever især af insekter men kan også tage firben og frøer.

Trusler: Gødskede og sprøjtede enge og overdrev, som er trængte naturtyper i Danmark.

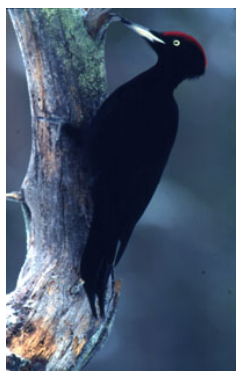
Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) Artens fødegrundlag samt fourageringsmuligheder vil blive forbedret som følge af genskabelsen af naturlig hydrologi. Populationerne af forskellige insekter samt arter af padder, vil blive stimuleret, da disses livscyklus er afhængig af tilstedeværelsen af vand.

Såfremt der ikke sker en decideret oversvømmelse af overdrev og værdifulde græsningsenge, må artens gunstige bevaringsstatus vurderes som opretholdt i relation til naturlig hydrologi. Der er i projektet med lukningen af de 12 km. grøfter ikke involveret naturtyper som f.eks. overdrev og enge.

Hvad kan hjælpe arten?

Rødrygget tornskade er tilknyttet naturtyper, hvor vegetationen er forholdsvis lav. Det vil derfor hjælpe arten, at levestederne og de potentielle levesteder afgræsses.

Sortspætte (*Dryocopus martius*)

Udbredelse i Danmark: Sortspætten er en forholdsvis ny yngleart i Danmark. Den indvandrede i 1960erne til Nordøstsjælland og Bornholm. Siden har arten spredt sig til Jylland, men mangler stadig på Fyn, Lolland og Falster. Den nuværende ynglebestand tæller omkring 200 par. Sortspætten bliver i Danmark om vinteren.

Biologi/Fouragering: Sortspætten yngler i både nåleskov, ældre bøgeskov og blandeskov, men den foretrækker områder med ældre bøgeskov i forbindelse med store nåleskove. Som andre spætter bruger sortspætten sit kraftige næb til at udhugge et redekammer, som er ca. en halv meter dybt og omkring 25 cm i diameter. Kammeret placeres i et tykstammet træ, gerne i over 10 meters højde. Sortspætten lever i vid udstrækning af myrer. Dens udbredelse i Danmark afspejler i nogen grad udbredelsen af dens yndlingsføde, herkulesmyren, men den forekommer også andre steder, og her regner man med at den lever af den røde skovmyre i stedet. Det er dog vigtigt at sikre, at der er tilstrækkeligt med egnede redehulstræer, eftersom mængden heraf formodentlig er en af de mest begrænsende faktorer for bestanden.

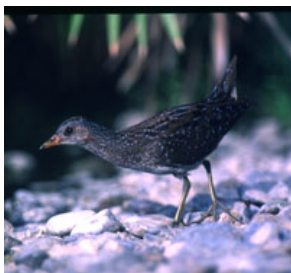
Trusler: Fjernelse af gamle og døde oprette træer. Rydning af ældre rødgranbevoksninger samt ældre løvtræer herunder bøg.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (neutral-positiv), Gribskov er rig på bevoksninger med både ældre rødgran(over 30 år = 933ha) og ældre bøg (over 80 år = 567ha). Sortspættens bevaringsstatus er gunstig. Grøftelukningerne (de 12 km) har sin placering som større eller mindre stormfaldshuller i rødgransbevoksninger, dvs. at der ikke fjernes/fældes træer fra arealerne, da de allerede er væltet af sig selv. Herved reduceres artens fourageringsmuligheder ikke som følge af projektet. Det vurderes at projektet vil gavne arten, således at grøftelukningerne vil medføre langt flere svækkede oprette træer, som Sortspætten vil kunne anvende som ynglepladser.

Hvad kan hjælpe arten?

Bevaring af ældre bevoksninger af hhv. løv og nål. Bevaring af gamle og døde oprette træer.

Plettet rørvagtel (*Porzana porzana*)

Udbredelse i Danmark: Arten forekommer især i Vejlerne, Tøndermarsken og i Ølene på Bornholm. Plettet rørvagtel er en trækfugl, der overvintrer i Afrika. Fuglene ankommer til Danmark i april-maj, og trækker sydpå igen i august-oktober. Plettet rørvagtel var i 1800-tallet en forholdsvis almindelig ynglefugl i Danmark, men på grund af afvanding af levestederne blev bestanden reduceret til 30-50 par i starten af 1980'erne. Arten er ikke blevet set i Gribskov, men den er hørt flere gange ved Stenholt engene (sydøstlige del af Gribskov). Arten er aldrig fundet ynglende i Gribskov.

Biologi/Fouragering: Ferske enge og større sump- og moseområder med forholdsvis lav vandstand er Plettet rørvagtels foretrukne ynglested, men den kan også findes i enge med naturlige periodevise oversvømmelser. Meget små fødeemner, bestående af både smådyr og plantedele udgør Plettet rørvagtels fødegrundlag.

Trusler: Afvanding, forstyrrelser fra menneskelig aktivitet, ustabil/svingende vandstand.

Effekter ved genskabelse af ”naturlig hydrologi”: (positiv) Genskabelse af flere lavvandede moser og enge vil være et afgørende kriterium for at vende artens ugunstige bevaringsstatus i Danmark. Genskabelse af naturlig hydrologi i Gribskov vurderes til i særdeleshed at få en positiv indflydelse på artens forekomst. Arten har en nuværende ugunstig bevaringsstatus som følge af den omfattende afvanding af skove og lysåbne naturarealer.

Hvad kan hjælpe arten?

Hvis vandstanden enten er for høj eller for lav i yngleområdet, opgiver Plettet rørvagtel at yngle. Man kan også hjælpe arten ved at undlade at færdes inden for en afstand af ca. 200meter fra yngleområdet.

Litteratur anvendt til beskrivelse af fuglebeskyttelsesområde, arter som udpegningsgrundlag:

1. Kriterier for gunstig bevaringsstatus, faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave
2. <http://www.skovognatur.dk/>
3. <http://www.dofbasen.dk/>
4. Genskabelse af naturlig hydrologi i Gribskov, bachelorprojekt 2006, Center for Skov & Landskab, af Mikkel Bornø Clausen, Claus Clemmensen, Peter Johansen.

Konsekvensvurderingerne er udarbejdet af SLing.stud. Marie-Louise Olsen 2007